

1. Okruhy indikátorů udržitelného rozvoje a jejich časové řady	1
Systém zeleně ve městě	1
Zvláště chráněná území	1
Natura 2000	6
Územní systém ekologické stability	8
Ostatní ochrana	12
Městská zeleň	18
2. Vybrané ukazatele ke sledování	22
3. SWOT analýza	23

Zhotovitel: Ing.arch. Zbyněk Pech
atelier ERA, sdružení architektů Fixel&Pech

Spolupráce: Odbor územního plánování a rozvoje MMB
Ing. Leona Kříkavová
Ing. Šárka Sedláková
Ing. Hana Kubíčková

1. Okruhy indikátorů udržitelného rozvoje a jejich časové řady

System zeleně ve městě

Významnou předností města Brna je jeho jedinečné přírodní zázemí, kde tvoří příměstská krajina spolu s lesními komplexy přirozený zelený rámeček. Ten prostupuje kopcovitými zelenými celky oddělenými údolími Svratky, Ponávky a Svitavy do zastavěného území města, kde doznívají solitéry izolovaných pahorků Kraví hory, Žlutého kopce, Špilberku a Petrova. Z jihu naopak vstupuje do městské krajiny plochá údolní niva Svratky a Svitavy, setkávající se s výběžky vysočiny na jižním okraji historického jádra města. Ochrana, využití a rozvoj tohoto přírodního potenciálu krajiny na rozhraní Dyjsko-svrateckého úvalu a Brněnské vrchoviny jsou v územním plánu prostorově vymezeny nezastavitelným územím (zejména plochy nestavební - volné a prvky urbánní a krajinné osnovy – krajinné klíny a komplexy), které je jak v nezastavěném území, tak v území zastavěném propojeno především kontinuem vodních toků. Část tohoto „volného“ území reprezentují a prostorově vyjadřují vybrané limity ochrany přírody a krajiny (zvláště chráněná území, významné krajinné prvky, NATURA 2000 apod.) a další neméně hodnotná přírodní území (specifický georeliéf v krajině Brna – reliéf hrástí a prolomů, říční nivy, projevy výrazného rozhraní georeliéfu, významné krajinné dominanty a jejich okolí, hodnotné trvalé vegetační formace z hlediska jejich projevu v krajině – porosty dřevin, lada, louky, zahrádky, sady, volné a otevřené prostory (především plochy orné půdy) umožňující průhledy a zvýšené vnímání sousedících atraktivních částí krajiny apod.).

Za přírodní hodnotu ve stavebních plochách lze nesporně považovat velkou část parků resp. městské zeleně (plošně rozsáhlejší, většinou georeliéfem determinovaná území – např. Špilberk, Wilsonův les, Lužánky), které tvoří více či méně izolované, ostrůvkovité plochy omezeně zastavěných či nezastavěných území. Jejich význam spočívá jak v hodnotě esteticky významných jedinečných struktur, které se výrazně projevují v obraze města Brna, tak i ve funkci hygienické, ekologické či rekreační. Plochy přírodního zázemí jsou přes zastavěnou část města propojeny tzv. zelenými osami tvořenými např. vodními toky (v případě Brna se jedná o řeky Svratku a Svitavu) nebo stromořadími a na ně navázanými zelenými plochami. Nedílnou hodnotu systému zeleně ve městě tvoří i ozeleněné plochy, které jsou svojí výměrou tzv. podměrečné (např. vnitrobloky) a jsou pak součástí jiných typů ploch s rozdílným způsobem využití.

Vysoce hodnotný přírodní potenciál města Brna je zásadní podmínkou udržitelnosti rozvoje města, podmiňuje kvalitu jeho obytného prostředí a umožňuje velmi žádané formy rekreace ve volné harmonické krajině s množstvím přírodně cenných částí.

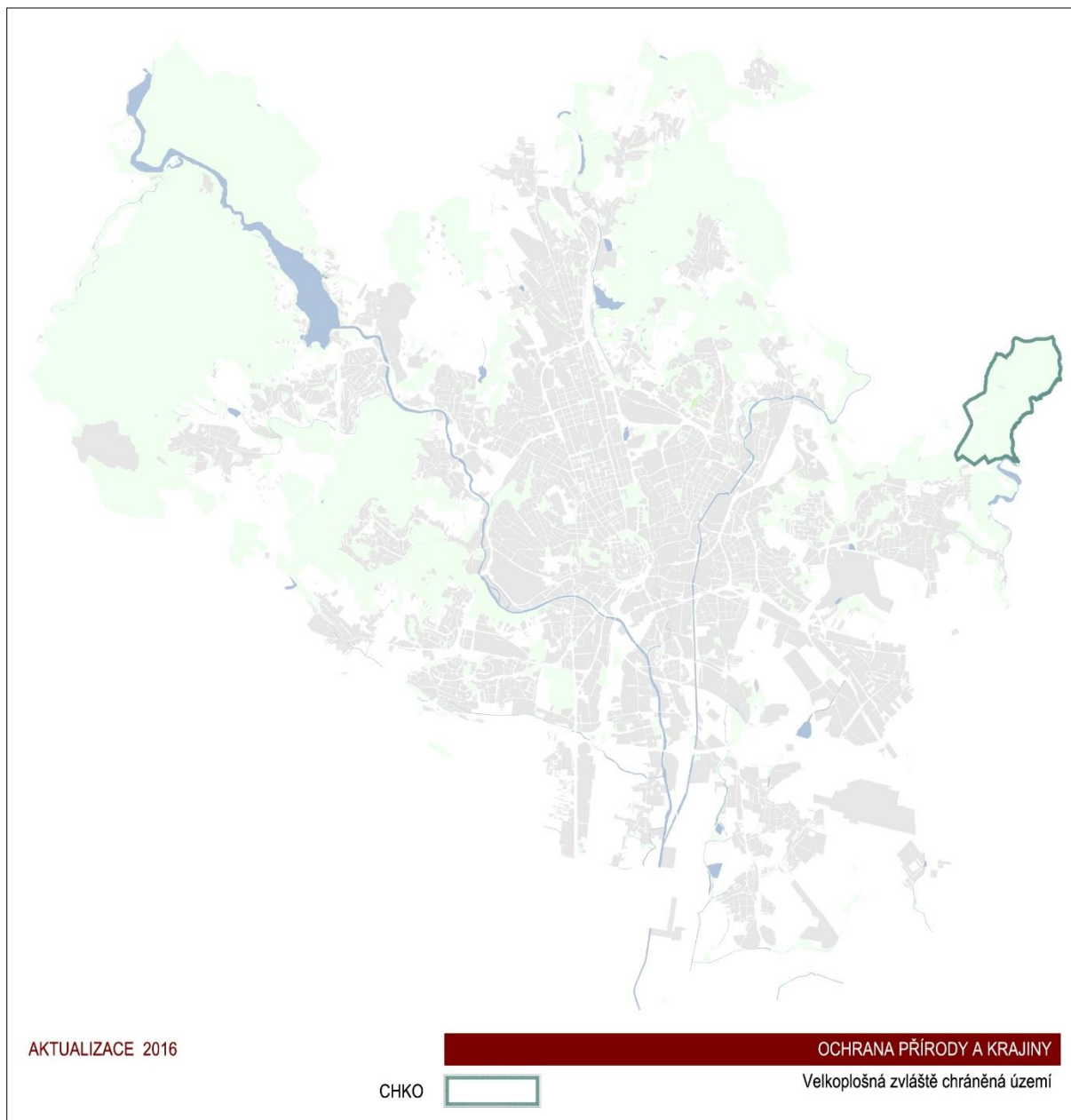
Zvláště chráněná území

Velkoplošná zvláště chráněná území

Chráněné krajinné oblasti (CHKO) jsou zejména rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. Na území města Brna zasahuje jediné velkoplošné zvláště chráněné území (VZCHÚ) – Chráněná krajinná oblast Moravský kras, zřízená již v roce 1956 jako nejstarší CHKO na Moravě a druhá nejstarší v České republice. CHKO Moravský kras zabíhá konkrétně do severovýchodního okraje území města Brna a to svou jižní částí do k.ú. Líšeň, do k.ú. Maloměřice při okraji opuštěného lomu na Hádech a do k.ú. Židenice v prostoru Velké Klajdovky.

Podle vymezení ve výkresu limitů zaujímá CHKO Moravský kras na území města Brna výměru cca 310 ha, z toho cca 28 ha v první zóně (plochy národní přírodní rezervace Hádecká planinka a přírodní rezervace Velký Hornek), 269 ha ve druhé zóně (lesní komplex v k.ú. Líšeň, vyjma přírodní rezervace Velký Hornek) a 13 ha ve třetí zóně (nelesní půda v k.ú. Líšeň + případně pozemky hraničních silnic a areál Velké Klajdovky, jsou-li součástí CHKO).

Chráněná krajinná oblast Moravský kras

Velkoplošná zvláště chráněná území

	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města %
CHKO	1	312	1,36

Zdroj:AOPK

Početní i plošné zastoupení VZCHÚ na území města je stabilizované.

Maloplošná zvláště chráněná území

Na území města Brna se nachází celkem 30 maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ – tj. národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací a přírodních památek). Z toho je (jsou):

- 1 národní přírodní rezervace (NPR);
- 2 národní přírodní památky (NPP);
- 8 přírodních rezervací (PR);
- 19 přírodních památek (PP).

Národní přírodní rezervace (NPR) je definována jako menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku.

Na území města se nachází:

- NPR Hádecká planinka - část (na území CHKO Moravský kras – viz výše).

Národními přírodními památkami (NPP) jsou přírodní útvary menší rozlohy, zejména geologické či geomorfologické útvary, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takové, které vedle přírody formoval svou činností člověk.

Na území města se nachází:

- NPP Červený kopec;
- NPP Stránská skála.

Přírodními rezervacemi (PR) jsou vnímány menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast.

Na území města se nachází:

- PR Babí doly;
- PR Bosonožský hájek;
- PR Břenčák;
- PR Černovický hájek;
- PR Jelení žlíbek;
- PR Kamenný vrch;
- PR Krnovec;
- PR Velký Hornek – část (na území CHKO Moravský kras – viz výše).

Přírodní památka (PP) je definována jako přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

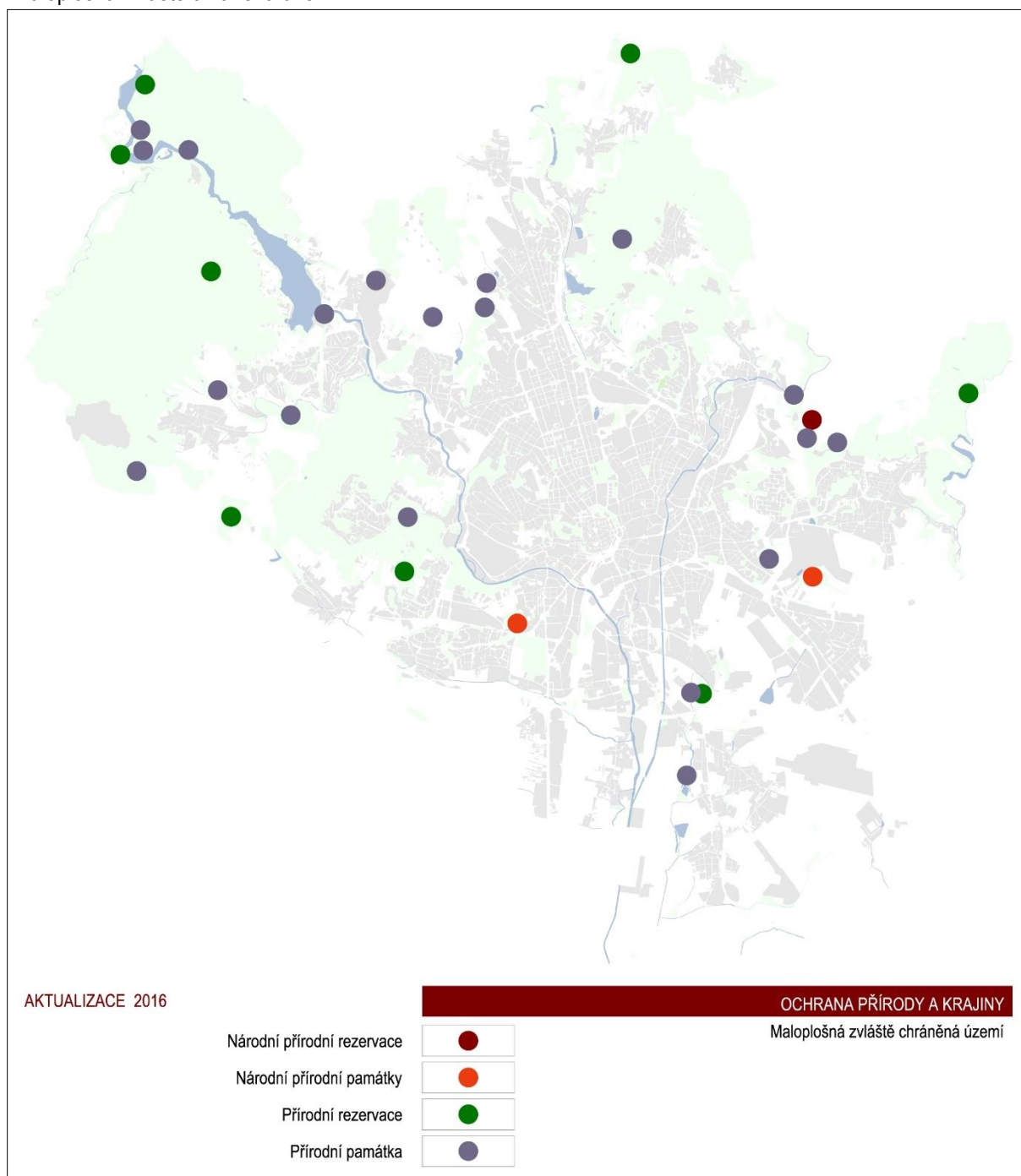
Na území města se nachází:

- PP Augšperský potok;
- PP Bílá hora;
- PP Holásecká jezera;
- PP Junácká louka;
- PP Kavky;
- PP Kůlny;
- PP Medlánecká skalka;
- PP Medlánecké kopce;
- PP Mniší hora;
- PP Na skalách;
- PP Netopýrky;

- PP Obřanská stráň;
- PP Pekárna;
- PP Rájecká tůň;
- PP Skalky u přehrady;
- PP Soběšické rybníčky;
- PP Údolí Kohoutovického potoka;
- PP Velká Klajdovka;
- PP Žebětínský rybník.

Rozložení MZCHÚ na území města není v závislosti na různé míře zachovalosti přírodního prostředí zcela rovnoměrné. Většina MZCHÚ je situována západně až severozápadně od kompaktně zastavěné centrální části města. Relativně zvýšené zastoupení MZCHÚ je i ve východní části území města. Jižní a poměrně překvapivě i severní část území města mají zastoupení MZCHÚ nižší.

Maloplošná zvláště chráněná území

Z pohledu charakteru lze MZCHÚ na území města členit v zásadě do následujících typů:

- lesní (příp. převážně lesní) MZCHÚ – celkem 12 MZCHÚ a část 1 MZCHÚ (NPR Hádecká planinka, PR Bosonožský hájek, PR Břenčák, PR Černovický hájek, PR Jelení žlíbek, PR Krnovec, PR Velký Hornek, PP Kůlny, PP Mniší hora, PP Na skalách, PP Pekárna, PP Skalky u přehrady – jižní část, PP Údolí Kohoutovického potoka);
- stepní (příp. převážně stepní) MZCHÚ – celkem 9 MZCHÚ a část 1 MZCHÚ (NPP Stránská skála, PR Kamenný vrch, PP Bílá hora, PP Kavky, PP Medlánecká skalka, PP Medlánecké kopce, PP Netopýrky, PP Obřanská stráň, PP Skalky u přehrady – severní část, PP Velká Klajdovka);
- mokřadní (příp. převážně mokřadní) MZCHÚ – celkem 6 MZCHÚ (PR Babí doly, PP Augšperský potok, PP Holásecká jezera, PP Rájecká tůň, PP Soběšické rybníčky, PP Žebětínský rybník);
- mezofilní luční MZCHÚ – celkem 1 MZCHÚ (PP Junácká louka);
- MZCHÚ s převládajícím abiotickým (geologickým) motivem ochrany – celkem 1 MZCHÚ (NPP Červený kopec).

Maloplošná zvláště chráněná území

2008	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města (%)
Celkem	29	319	1,39 %
NPP	2	14	
PR	8	149	
PP	19	156	
2010, 2012, 2014	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města (%)
Celkem	30	320	1,39 %
NPR	1	1	
NPP	2	14	
PR	8	149	
PP	19	156	
2016	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města (%)
Celkem	30	320	1,39 %
NPR	1	1	
NPP	2	14	
PR	8	149	
PP	19	156	

Zdroj:AOPK

Mírný rozdíl (nárůst) v početním a plošném zastoupení MZCHÚ mezi lety 2008 a 2012 je dán zpřesněným vymezením NPR Hádecká planinka ve Vyhlášce MŽP ČR č. 74/2008 Sb. o vyhlášení Národní přírodní rezervace Hádecká planinka a stanovení jejich bližších ochranných podmínek, kterou byl nahrazen předchozí zřizovací předpis NPR. Zatímco z předchozího zřizovacího předpisu nebylo jednoznačně zřejmé, jakou měrou a zda vůbec NPR Hádecká planinka na území města skutečně zasahuje (a proto nebyla v údajích za rok 2008 zahrnuta), z vymezení NPR ve Vyhlášce MŽP ČR č. 74/2008 Sb. je již zřejmé, že NPR okrajově zasahuje do k.ú. Maloměřice.

Natura 2000

Natura 2000 je celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat typy evropských stanovišť a stanoviště evropsky významných druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena vymezenými ptačími oblastmi a vyhlášenými evropsky významnými lokalitami.

Ptačí oblasti

Jako ptačí oblasti se vymezují území nejvhodnější pro ochranu z hlediska výskytu, stavu a početnosti populací těch druhů ptáků vyskytujících se na území České republiky a stanovených právními předpisy Evropských společenství, které stanoví vláda nařízením.

Na území města Brna nezasahuje žádná ptačí oblast.

Evropsky významné lokality

Jako evropsky významné lokality jsou do národního seznamu zařazeny ty lokality, které v biogeografické oblasti nebo oblastech, k nimž náleží, významně přispívají buď k udržení nebo obnově příznivého stavu alespoň jednoho typu evropských stanovišť nebo alespoň jednoho evropsky významného druhu z hlediska jejich ochrany, nebo k udržení biologické rozmanitosti biogeografické oblasti. U druhů živočichů vyskytujících se v rozsáhlých areálech evropsky významné lokality odpovídají vybraným místům v přirozeném areálu rozšíření těchto druhů, jež se vyznačují fyzikálními a biologickými faktory nezbytnými pro jejich život a rozmnožování.

Na území města Brna se nachází dle nařízení vlády č. 132/2005 Sb., kterým se stanoví národní seznam evropsky významných lokalit, ve znění nařízení vlády č. 301/2007 Sb. a č. 371/2009 Sb., celkem 12 evropsky významných lokalit (EVL) – z toho 9 celou svou plochou a 3 do území zasahující jen částečně.

Evropsky významnými lokalitami na území města jsou:

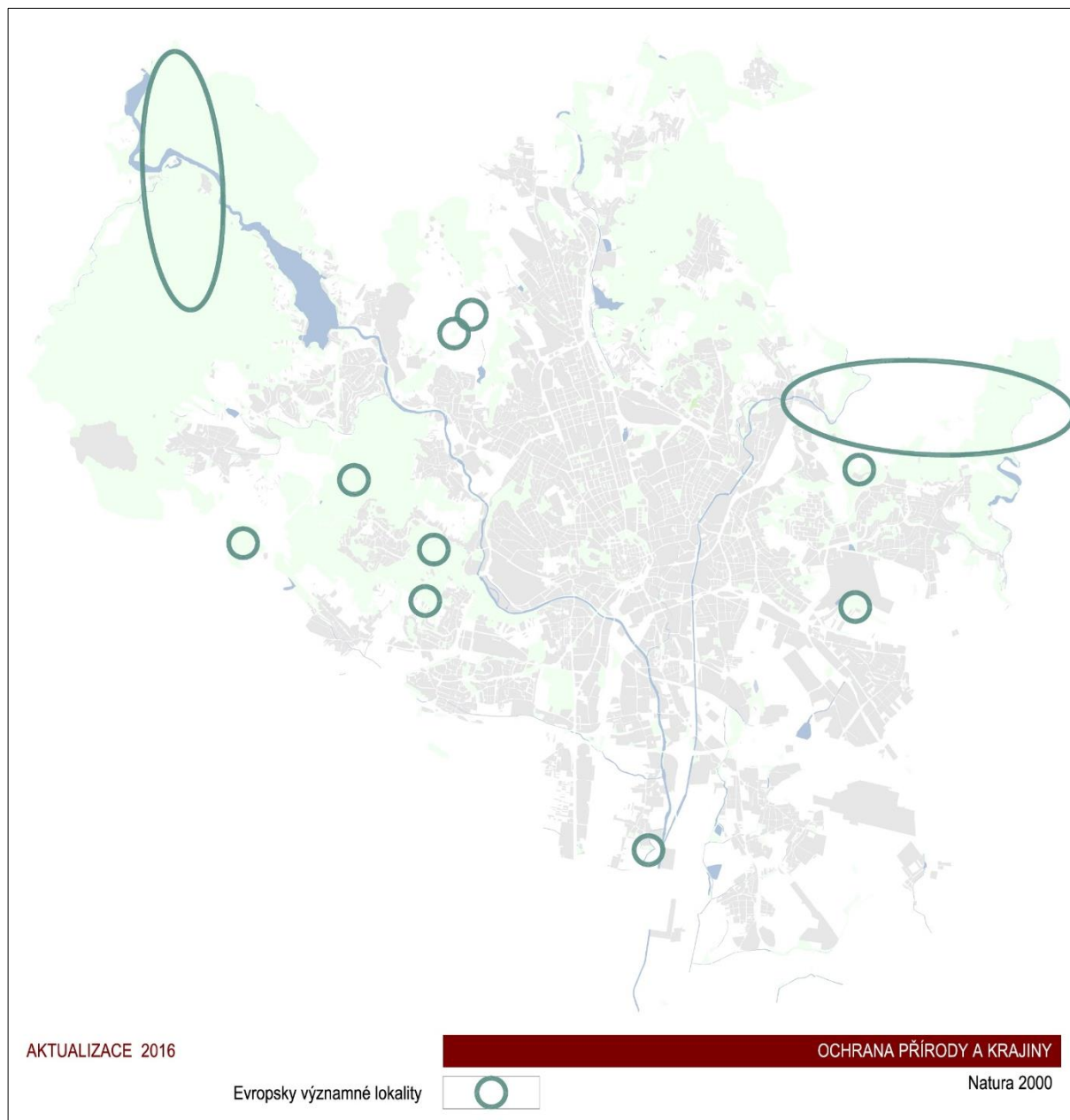
- EVL CZ0620010 Modřické rameno – část;
- EVL CZ0622173 Netopýrky;
- EVL CZ0622220 Bílá hora;
- EVL CZ0623344 Nad Brněnskou přehradou;
- EVL CZ0623807 Hobrtenky;
- EVL CZ0623808 Pisárky;
- EVL CZ0624020 Stránská skála;
- EVL CZ0624067 Kamenný vrch;
- EVL CZ0624094 Bosonožský hájek;
- EVL CZ0624130 Moravský kras – část;
- EVL CZ0624236 Jižní svahy Hádů - část.
- ELV CZ0623820 Letiště Medlánky

Rozložení EVL na území města je ještě nerovnoměrnější než v případě MZCHÚ. Šest EVL se rozkládá západně až severozápadně od kompaktně zastavěné centrální části města, čtyři EVL jsou ve východní části města a jedna EVL zasahuje okrajově do jižní části města.

Z pohledu hlavního předmětu ochrany lze EVL na území města členit v zásadě do následujících typů:

- EVL s převažující stanovištní ochranou – pouze 1 EVL (CZ0620010 Modřické rameno);
- EVL s převažující druhovou ochranou – celkem 6 EVL (CZ0622220 Bílá hora, CZ0623344 Nad Brněnskou přehradou, CZ0622173 Netopýrky, CZ0623807 Hobrtenky, CZ0623808 Pisárky, CZ0624067 Kamenný vrch, CZ0623820 Letiště Medlánky);
- EVL s kombinací stanovištní a druhové ochrany – celkem 4 EVL (CZ0624020 Stránská skála, CZ0624094 Bosonožský hájek, CZ0624130 Moravský kras, CZ0624236 Jižní svahy Hádů).

Natura 2000 - Evropsky významné lokality

Evropsky významné lokality

	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města %
EVL - 2008	10	1 210	5,26 %
EVL - 2010	11	1 242	5,40 %
EVL - 2012	11	1 242	5,40 %
EVL - 2014	11	1 242	5,40 %
EVL - 2016	12	1 263	5,49 %

Zdroj: AOPK

Nárůst v početním a plošném zastoupení EVL mezi lety 2008 a 2010 je dán novelizací seznamu evropských lokalit obsaženou v Nařízení vlády č. 371/2009 Sb., kterým se mění Nařízení vlády č. 132/2005 Sb., ve znění Nařízení vlády č. 301/2007 Sb. Do seznamu byla nově zařazena EVL Jižní svahy Hádů, jejíž podstatná část (cca 32 ha) se nachází na území města (v k.ú. Maloměřice a Židenice).

Územní systém ekologické stability

Cílem vymezení územního systému ekologické stability (dále jen ÚSES) je zachování přirozeného genofondu krajiny, příznivé působení na okolní méně stabilní ekosystémy, podpora možnosti polyfunkčního využití krajiny a zachování významných krajinných fenoménů.

V souladu s vyhláškou č. 500/2006 Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci, je vymezení ÚSES předepsanou náležitostí obsahu závazné části územně plánovací dokumentace.

Podstata vymezení ÚSES v platném ÚPmB jako ochranného režimu chráněných území přírody, krajiny a zeleně vyplývá z vymezení spojitého „systému“ tj. z jeho vzájemně propojených skladebných částí - biocenter a biokoridorů s místním (lokálním), regionálním nebo nadregionálním biogeografickým významem. ÚSES je vztažen vesměs k základním plochám s některou z funkcí ploch nestavebních-volných a vzhledem k tomuto vymezení je v ÚPmB v zásadě ÚSES dvojího typu – ÚSES „vlastní“ a ÚSES „urbánní“, přičemž hranice mezi oběma typy je stanovena rámcově typem funkční plochy (krajinné a městské zeleně).

V platném ÚPmB je ÚSES aktuálně tvořen několika vrstvami. Vrstvy biocenter a biokoridorů samostatně vymezených v ÚPmB poskytují na jedné straně určitý statut ochrany přírodně hodnotnějším lokalitám, které nejsou ošetřeny jinou ochranou a jsou vhodné ke stabilizaci v území a následné realizaci zeleně, a na druhé straně propojují již existující ekologicky cenné partie na území města Brna, jejichž vymezení a ochrana vyplývá buď přímo z právních předpisů nebo jsou stanovené jinými orgány veřejné správy na základě zvláštních právních předpisů a v dikci § 26 stavebního zákona se tak jedná o limity využití území (tj. „ostatní vrstvy“ - chráněná území přírody, krajiny a zeleně – zvláště chráněná území, významné krajinné prvky i registrované, přírodní parky, chráněné krajinné oblasti apod.). I když tyto limity využití území nejsou v platném ÚPmB samostatně vymezeny jako vrstvy skladebných částí ÚSES (biocentra, biokoridory), jsou z důvodu zachování kontinuity řešení ÚSES v souladu s funkcí ÚSES v dikci zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dle kterého je územní systém ekologické stability (ÚSES) vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu, chápány jako součást ÚSES.

Vymezení ÚSES v ÚPmB lze ovšem v současné době i přes jeho dílčí průběžné aktualizace považovat v řadě míst za zastaralé či překonané. Problémem je mimo jiné třeba zastaralé pojetí koncepce nadregionálního a regionálního ÚSES, které není úplně v souladu s aktuálními koncepčními materiály kraje („Odvětvový podklad orgánů ochrany přírody JMK – koncepční vymezení R a NR ÚSES, Brno (2012)“ sloužící jako podklad pro aktuálně pořizované ZÚR JMK). Nepříliš jednoznačné je také řešení vztahů vymezení ÚSES v ÚPmB k jiným zájmům v území, které mnohdy nemá vazbu na aktuálně platné právní předpisy (např. není zcela zřejmý vztah ekologické funkce „urbánního ÚSES“ k hlavním funkcím městské zeleně) anebo vyplývá z potřeb jiného funkčního využití předmětných území související s vývojovými trendy současné společnosti.

Problematika pojetí koncepce a vymezení ÚSES je aktuálně řešena v rámci pořizování celoměstské změny 42. souboru změn ÚPmB s označením AB 5/15-CM Územní systém ekologické stability, která by měla prověřit možnost změny vymezení skladebných částí ÚSES za účelem překonání zastaralého pojetí koncepce územního systému ekologické stability (ÚSES) a uvést daný systém do souladu s platnými právními předpisy, nadřazenou územně plánovací dokumentací a aktuálními podklady.

Zastupitelstvo Jihomoravského kraje vydalo dne 05.10.2016 formou opatření obecné povahy Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje (dále jen „ZÚR JMK“). ZÚR JMK navrhuje plochy (plochy pro nadregionální a regionální biocentra) a koridory (koridory pro nadregionální a regionální biokoridory) územního systému ekologické stability na území města Brna.

Zpracované jsou plány ÚSES pro jednotlivé katastrální území např. k.ú. Dvorska, Tuřany a Chrlice (ATELIER FONTES, s.r.o., 2014) atd., komplexní pozemkové úpravy zpracované pro jednotlivá katastrální území i realizované projekty některých skladebných částí ÚSES z důvodu zajištění udržitelnosti projektu apod.

V souladu s § 43 odst. 3 zákona č. 183/2006 Sb. jsou v ÚPmB zobrazeny skladebné části ÚSES – biokoridory a biocentra, tzv. interakční prvky jsou pro svůj charakter již vnímány nad rámec podrobnosti ÚPmB a nejsou tedy ÚPmB vymezeny a zobrazeny.

Samotná realizace, rekonstrukce, obnova, rozvoj a správa v ÚPmB vymezených skladebných částí ÚSES je náplní referátu ÚSES, který je zařazen pod Oddělení ochrany a tvorby zeleně na Odboru životního prostředí Magistrátu města Brna. Od počátku působení referátu (7/2010) byly dosud realizovány následující prvky ÚSES:

Z rozpočtu města

- dokončení LBK v k.ú. Dvorská (2014): realizováno jaro – podzim 2015, předáno MČ Tuřany
- LBK v k.ú. Dvorská (2013): realizováno, předáno MČ Tuřany
- výsadba RBC Soutok v k.ú. Dolní Heršpice (2012): realizováno, předáno MČ Brno-jih
- výsadba stromořadí podél ul. Dlážděná v k.ú. Žebětín (2011): realizováno, předáno MČ Žebětín
- dosadba LBC Komínská rokle v k.ú. Komín (2014): realizováno září - listopad 2014, včetně dvouleté NP, v roce 2016 běží 2. rok NP, předávacím protokolem z dubna 2016, od roku 2017 v péči MČ Komín
- dosadba zeleně u biocentra Chrlice (2015): realizace ukončena v r. 2014, 2015 proběhl 2 rok následné péče, předáno MČ Chrlice
- dosadba RBK U biotopu v k.ú. Horní Heršpice: na žádost MČ, realizováno květen 2016, v péči MČ
- RBK k.ú. Komín (2015): realizováno září- listopad 2014, včetně dvouleté NP, v roce 2016 běží 2. rok NP. Předávacím protokolem z dubna 2016 od roku 2017 v péči MČ Komín
- zpracován plán ÚSES pro 9 katastrů: Brněnské Ivanovice, Holásky, Dolní Heršpice, Horní Heršpice, Přízřenice, Černovice, Tuřany, Dvorská, Chrlice

Z fondů EU

- RBC Stará řeka (část biocentra Soutok Svitavy a Svratky) k.ú. Přízřenice, (2015): realizace i druhý rok následné péče ukončen na konci roku 2015. Závěrečný protokol předán MČ Brno-jih jako správci zeleně ze Statutu
- ÚSES po KPÚ Chrlice (2014) - realizováno, předáno na konci roku 2015 MČ Chrlice
- RBK a LBK u Bosonožského hájku v k.ú. Žebětín (2013) - realizováno, předáno na konci roku 2015 MČ Žebětín
- LBK U Letiště v k.ú. Medlánky (2013) - realizováno, předáno na konci roku 2015 MČ Medlánky.
- dosadba interakčního prvku V zátiší v k.ú. Komín (2013) - realizováno, předáno na konci roku 2015 MČ Komín
- část RBC Ráječek v k.ú. Brněnské Ivanovice (2013) - realizace i 2. rok následné péče ukončen na konci roku 2015. Závěrečný protokol předán MČ Tuřany jako správci zeleně ze Statutu
- realizace ÚSES v k.ú. Chrlice: realizace a 2. rok následné péče ukončen na konci roku 2015. Závěrečné protokoly byly předány MČ Chrlice jako správci zeleně ze Statutu
- LBK Heršpická Leskava, k.ú. Dolní a Horní Heršpice (2014) - ukončení realizace prosinec 2014, 2015 následná péče. Závěrečný protokol předán MČ Brno-jih jako správci zeleně ze Statutu

Realizace prvků ÚSES

	2011	2012	2013	2014	2015	celkem
plocha (ha)	0,8	4,0	6,8	12,9	9,1	33,6

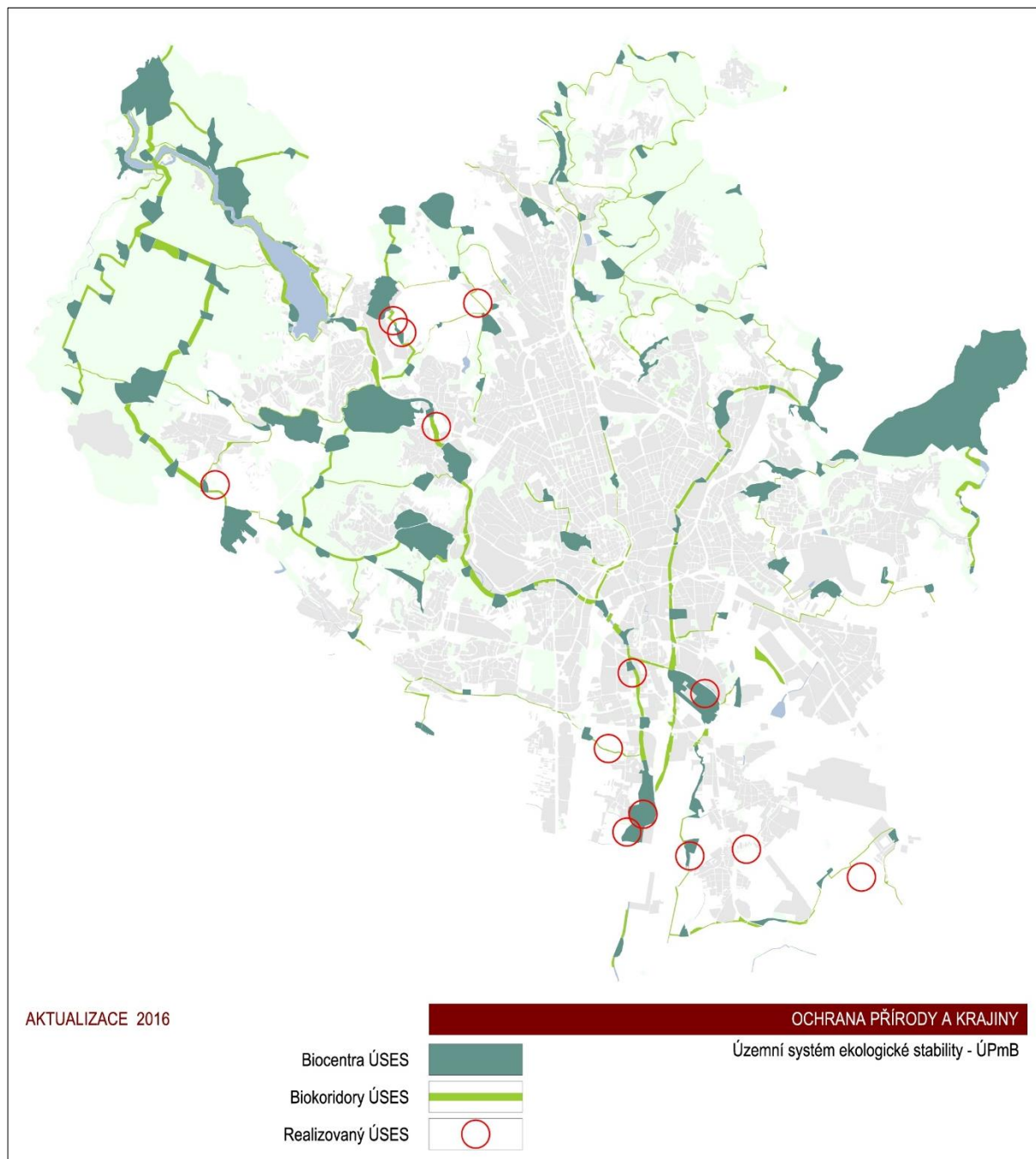
Zdroj: OŽP MMB,

Podrobné informace k realizaci prvků ÚSES jsou uvedeny na stránkách:

<http://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-rozvoje-mesta/odbor-zivotniho-prostredi/oddeleni-ochrany-a-tvorby-zelene/uses/projekty/>.

Historicky prvním realizovaným prvkem ÚSES na území Brna bylo v roce 2003 LBC Na loukách v k.ú. Mokrý hora z prostředků města. Za účelem vyhodnotit jeho vývoj a porovnat s vývojem předpokládaným v realizačním projektu bylo v roce 2012 zpracováno posouzení současného stavu a návrh opatření pro dané biocentrum.

Řešení ÚSES dle platného ÚPmB

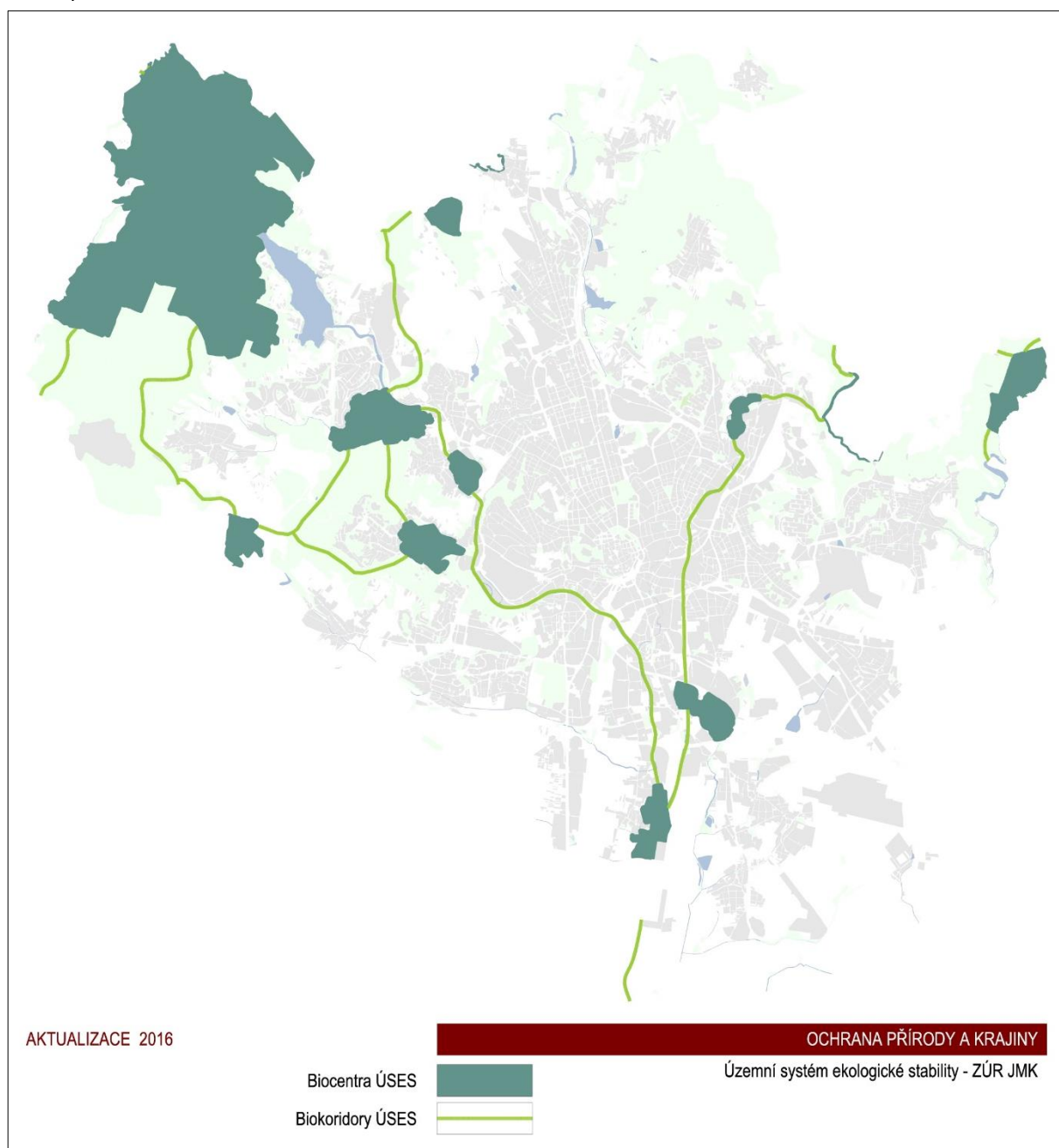

Územní systém ekologické stability

	Plocha (ha)	Podíl na výměře města %
ÚSES - 2008	2 506	10,87 %
ÚSES - 2010	2 548	11,07 %
ÚSES - 2012	2 548	11,07 %
ÚSES - 2014	3 709	16,13 %
ÚSES - 2016	2 548	11,17 %

Zdroj: ÚPmB

Rozsah ploch ÚSES se v období 2008 – 2010 změnil upřesněním ÚSES v rámci změn a úprav ÚPmB. V roce 2014 se rozsah ploch ÚSES upravil po Změně ÚPmB „Aktualizace ÚPmB“. V roce 2016 zůstává po zrušení Změny ÚPmB „Aktualizace ÚPmB“ rozsah ploch ÚSES shodný s rokem 2012.

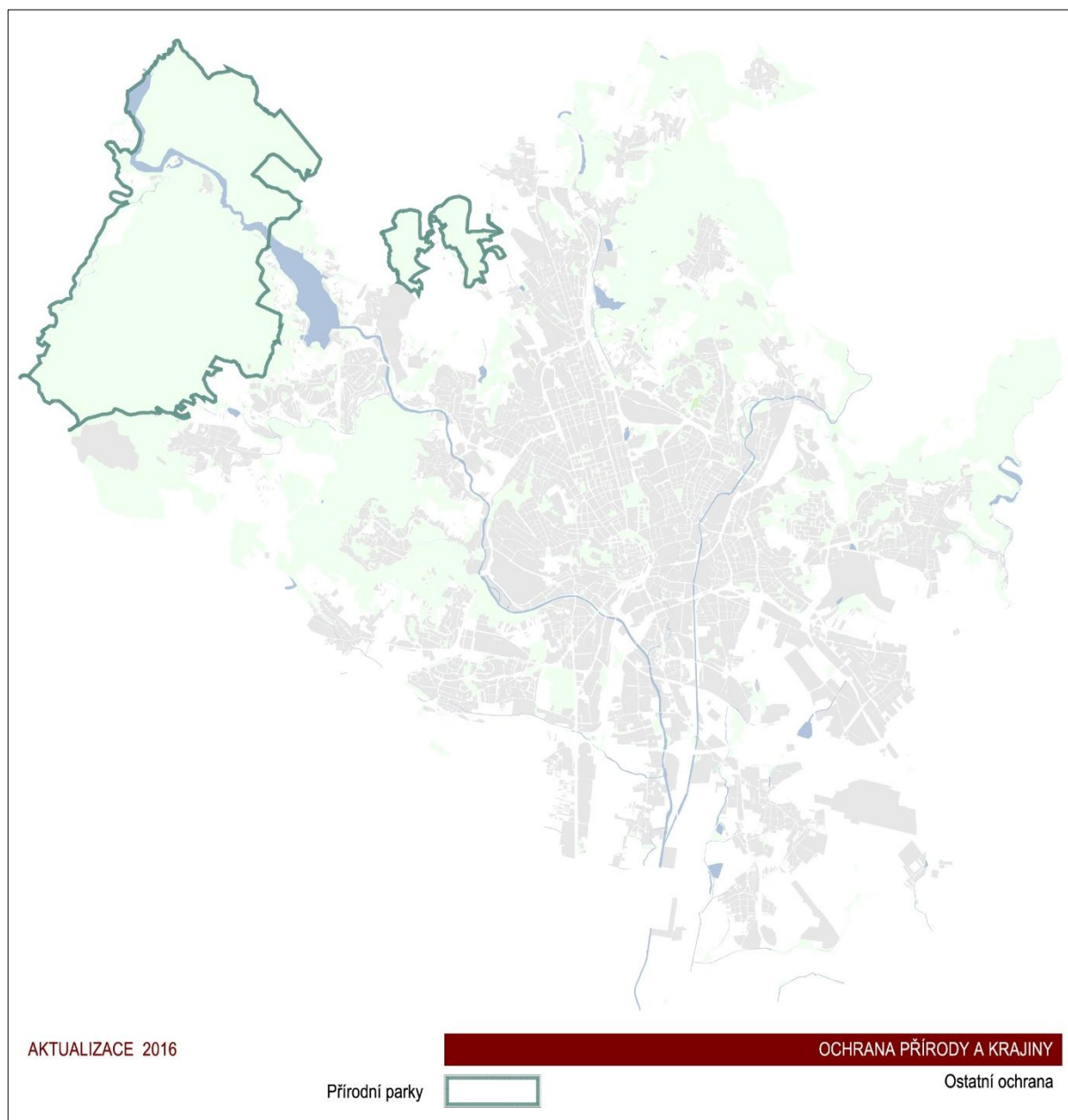
Ostatní ochrana

Přírodní parky

Přírodní parky jsou území primárně zřízená k ochraně zejména přírodní, kulturní a historické charakteristiky určitého místa či oblasti resp. krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami.

Na území města Brna zasahují dva přírodní parky – přírodní park Baba a přírodní park Podkomorské lesy. Oba tyto přírodní parky mají převážně lesnatý charakter a zasahují do severozápadní až západní části území města – přírodní park Baba svými jižními výběžky a východními okraji a přírodní park Podkomorské lesy většinou své plochy.

Přírodní parky

Přírodní parky

	Počet	Plocha na území města (ha)	Podíl na výměře města %
Přírodní parky	2	2 897	12,59 %
Z toho			
Baba		219	
Podkomorské lesy		2 678	

Zdroj: KÚ JmK

Početní i plošné zastoupení přírodních parků na území města je stabilizované.

Významné krajinné prvky

Významné krajinné prvky jsou především ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotné části krajiny utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability a jsou v zásadě dvojího typu:

- významné krajinné prvky obecně vyjmenované zákonem (VKP-Z) – lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy;
- významné krajinné prvky registrované příslušným orgánem ochrany přírody (VKP-R).

V případě VKP-Z je obecným problémem přesnější stanovení jejich vymezení a rozsahu, neboť žádný zákonný předpis neuvádí způsob jejich identifikace. Obecně si lze představu o zastoupení VKP-Z na území města učinit z různých podkladů:

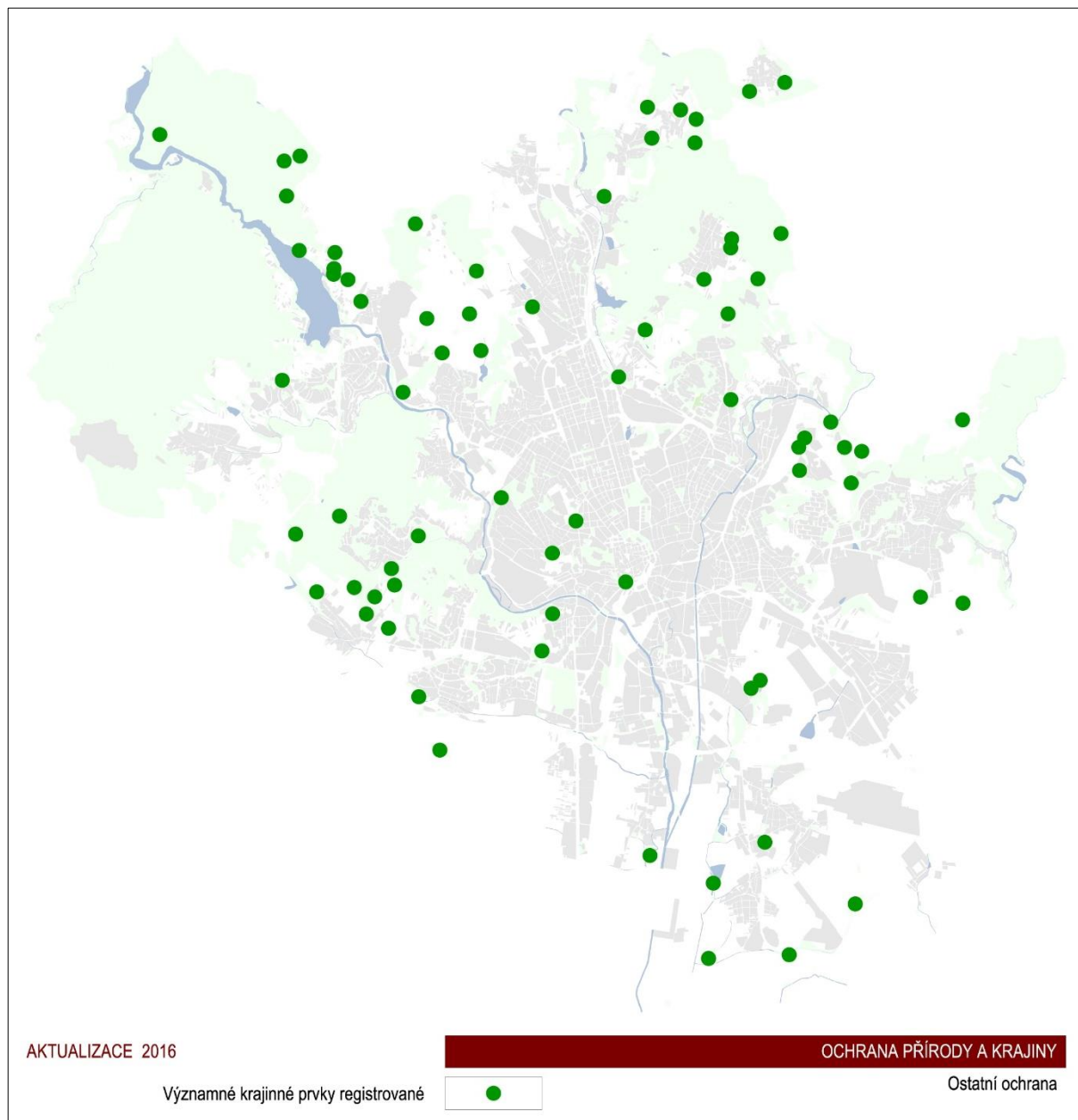
- u lesů např. z katastrálních map, lesních map, topografických map či leteckých snímků;
- v případě vodních toků např. z topografických map či leteckých snímků, částečně i z katastrálních map;
- v případě rybníků např. z katastrálních map, topografických map či leteckých snímků;
- v případě údolních niv např. z geologických map či z rozložení vrstevnic v topografických mapách, částečně i ze stanovených zátopových území.

Rašeliniště ani jezera se na území města Brna pravděpodobně nevyskytují.

V případě VKP registrované je jejich vymezení jednoznačně dáno v rámci jejich registrace. Na území města Brna se nachází 72 registrovaných významných krajinných prvků, přičemž VKP-R Útěchovský potok, VKP-R U dálnice a VKP-R Sítí se sestávají ze dvou vzájemně územně oddělených lokalit.

Velká část VKP registrovaných je soustředěna v severní až severovýchodní části území města. Dalšími lokalitami se zvýšeným výskytem VKP-R jsou jihozápadní a v menší míře i jihovýchodní část území města.

Významné krajinné prvky registrované

Významné krajinné prvky registrované

	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města %
VKP-R - 2008	71	244	1,06 %
VKP-R - 2010	71	244	1,06 %
VKP-R - 2012	72	229	1,00 %
VKP-R - 2014	72	230	1,00 %
VKP-R - 2016	72	230	1,00 %

Zdroj: OŽP MMB

V roce 2012 byl registrován nový významný krajinný prvek – VKP registrovaný V Zátiši.

Aktuální soupis VKP-R je k dispozici na stránkách Magistrátu města Brna – Úseku rozvoje města – Odboru životního prostředí – Oddělení ochrany a tvorby životního prostředí – Dokumenty – Významné krajinné prvky:

https://www.brno.cz/fileadmin/user_upload/sprava_mesta/magistrat_mesta_brna/OZP/Vyznamne_krajinne_prvky.pdf

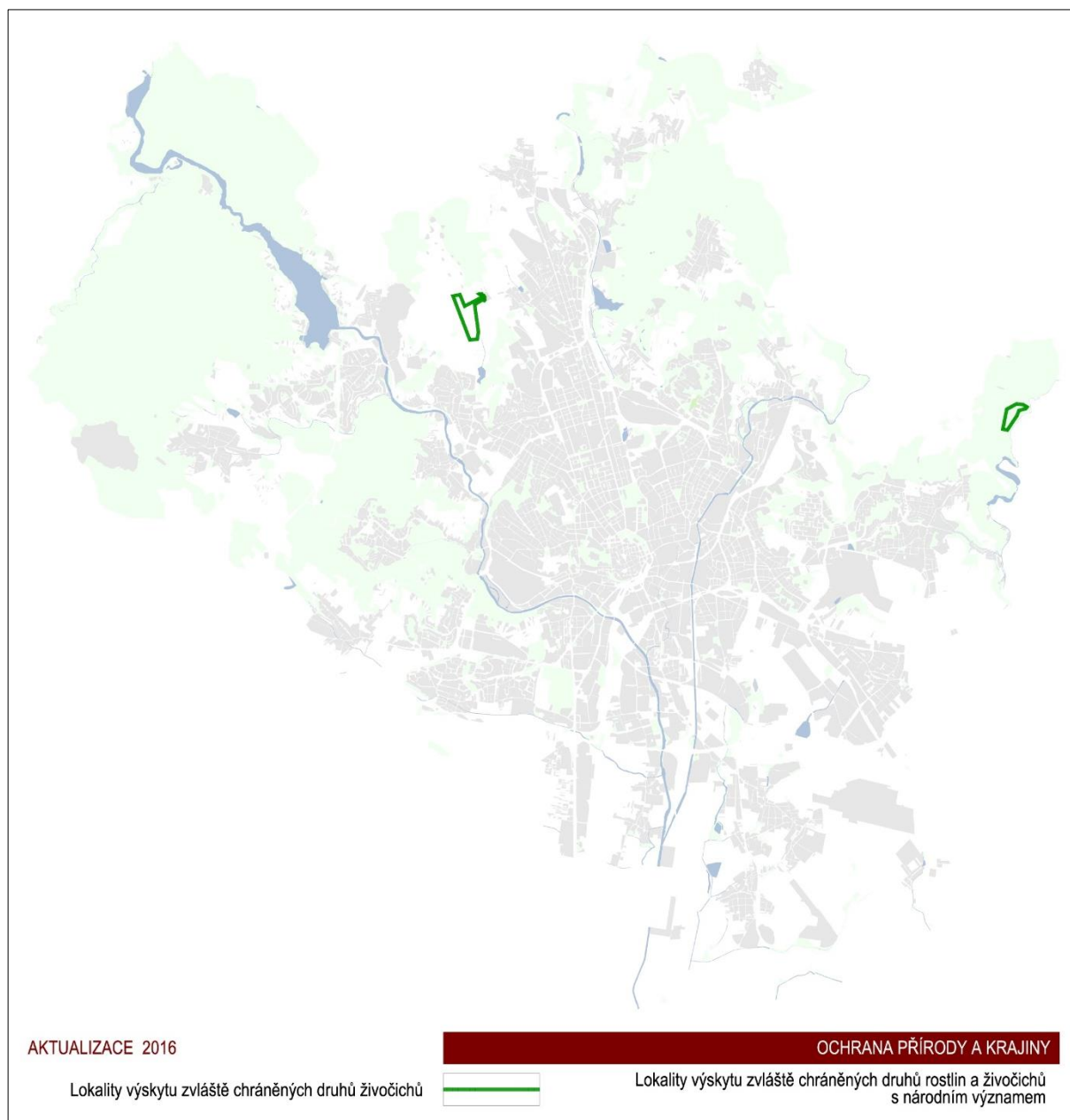
Grafické vymezení je k dispozici na stránkách Magistrátu města Brna – Mapy – Ochrana přírody a krajiny:
http://gis.brno.cz/jsviewer/ochrana_prirody/?b=-619728,-1172278,-578768,-1142934

Lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem

Na území města Brna jsou evidovány dvě lokality s výskytem zvláště chráněných druhů živočichů s národním významem:

- lokalita Moravský kras západ, PR Hronek s výskytem druhu motýla *Parnassius mnemosyne* (jasoň dymnivkový);
- lokalita Medláňky (plocha letiště) s výskytem druhu savce *Spermophilus citellus* (sysel obecný).

Lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem

Lokality výskytu zvláště chráněných druhů živočichů s národním významem

	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města %
2012	2	89	0,39 %
2014	2	95	0,41 %
2016	2	38	0,17 %

Zdroj: AOPK

Evidované lokality s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin s národním významem se na území města nenacházejí.

Přechodně chráněné plochy

Za přechodně chráněnou plochu lze vyhlásit území s dočasným nebo nepředvídaným výskytem významných rostlinných nebo živočišných druhů, nerostů nebo paleontologických nálezů nebo z jiných vážných důvodů, zejména vědeckých, studijních či informačních.

Na území města Brna se v současnosti nenachází žádná přechodně chráněná plocha. Do konce roku 2010 byla přechodně chráněnou plochou lokalita Mahenova stráž.

Přechodně chráněné plochy

	Počet	Plocha (ha)	Podíl na výměře města %
2010	1	2	0,01 %
2012	0	0	0 %
2014	0	0	0 %
2016	0	0	0 %

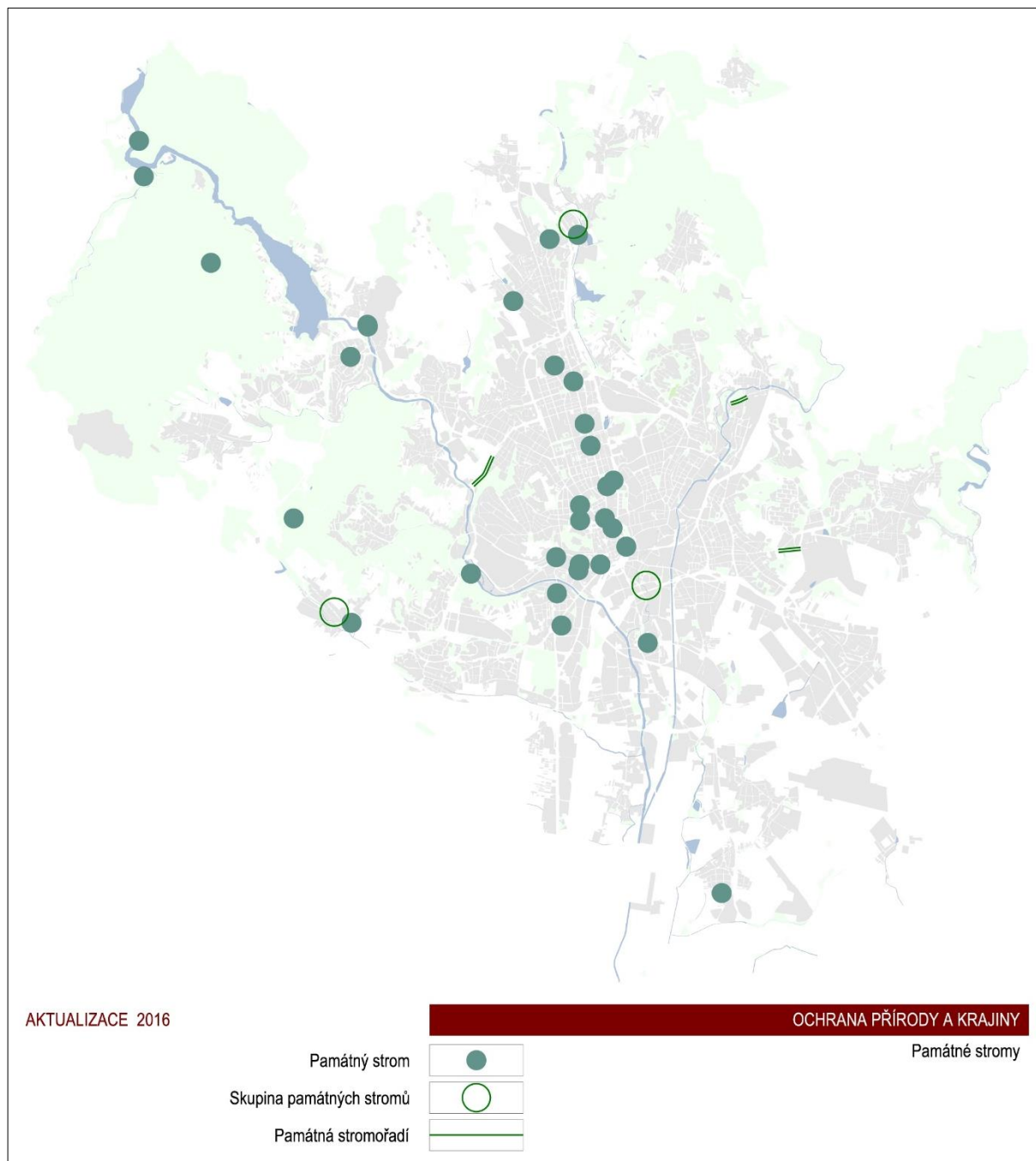
Zdroj: OŽP MMB

Památné stromy

Památné stromy jsou sledovány ve třech kategoriích:

- památný strom
 - 31 památných stromů na území města Brna
- skupina památných stromů
 - Skupina 34 lip, k.ú. Bosonohy
 - Dva platany na Zvonařce,
 - Jírovce na nám. Vojtěšky Matyášové
- památná stromořadí
 - Lipové stromořadí na Bráfové, 36 lip
 - Stromořadí kaštanů na Malé Klajdovce, 18 kaštanů
 - Maloměřická lipová alej na bývalém hřbitově, 40 lip

Památné stromy

Památné stromy – počet

	Památný strom	Skupina památných stromů	Památná stromořadí
2010	28	1	2
2012	31	1	3
2014	29	2	3
2016	31	3	3

Zdroj: AOPK

Městská zeleň

Územní plán města Brna specifikuje zeleň městskou, která je členěna funkčními typy na plochy parků, plochy rekreační zeleně, plochy ostatní městské zeleně a plochy hřbitovů, které tvoří specifickou formu městské zeleně. Tyto funkční typy zahrnují veřejné parky, sadově upravená veřejná prostranství, izolační a ochrannou zeleň, doprovodnou zeleň vodotečí, liniovou zeleň a stromořadí.

Propojení městské zeleně se zelení krajinnou je zajištěno krajinnými klíny a krajinnými komplexy, které jsou v územním plánu definovány jako nezastavěné území města, které slouží pro zachování unikátní hodnoty spojení přírodního prostředí města s jeho krajinným zázemím. Zelené horizonty jsou potom vnímány jako linie, které charakterizují zachované přírodní prostředí vnímané z urbanizovaného území města.

Zelené osy a uzly vyjadřují hlavní koridory zeleně propojující plochy zeleně ve městě a jejich napojení na okolní krajinu. Tvoří je stromořadí, izolační a ochranná zeleň, aleje a liniové porosty podél komunikací a vodotečí. Pokud nejsou součástí ploch zeleně městské či krajinné, jsou začleněny do ploch pro dopravu s podrobnějším účelem využití stanoveným funkčním typem – komunikace a prostranství místního významu.

Zelené uzly a zelené osy lze také chápat jako propojení mezi legislativně vymezenými prvky ÚSES s výrazně ekologickou funkcí a důležitými prvky městské zeleně, kde se na rozdíl od prvků ÚSES prosazuje kromě ekologické funkce i funkce rekreační, estetická a hygienická s hlediskem historickým.

Obecnou vyhláškou č.15/2007 o ochraně zeleně v městě Brně byla definována zeleň jako soubor funkčních prvků buď přirozených, nebo uspořádaných podle zahradně-krajinářské tvorby do menších či větších, zpravidla více funkčních kompozic, které utvářejí nebo doplňují dané prostředí. Funkční prvky jsou živé a neživé, přírodní či umělé.

V rámci vyhlášky byl stanoven „Seznam ploch nejvýznamnější městské zeleně, jejichž plošný rozsah nesmí být zmenšen“ čítající významné parky, parčíky, parkově upravená prostranství, významná stromořadí a aleje i doprovodné plochy zeleně kolem obytných souborů či komunikací. Z důvodů neprůkaznosti v daném měřítku nejsou plochy zeleně ze „Seznamu ploch nejvýznamnější městské zeleně“ doplněny mapovou přílohou.

Nejvýznamnější plochy zeleně města Brna

	Počet ploch	Plocha ha
2010	257	262,73
2012	256	262,72
2014	257	262,78
2016	257	262,78

Zdroj: OŽP MMB

Specifickým prostorem, který nesplňuje požadavky permanentní dostupnosti a často ani zařazení do ploch zeleně /Z/, a přesto by měl být nedílnou součástí městské zeleně, jsou obytné zelené vnitrobloky. Mohou být součástí i jinak vymezených funkčních ploch s rozdílným způsobem využití a většinou jsou svojí výměrou tzv. podměrečné.

Veřejné parky

Veřejné parky mají v městě Brně dlouhou a bohatou tradici. Městský park Lužánky je nejstarším pro veřejnost otevřeným parkem na území České republiky a nejvýznamnějším parkem města Brna. V roce 2012 byla ukončena jeho několikaletá rekonstrukce. Neméně důležitý je systém parků v prstenci městského okruhu čítající Moravské náměstí a Koliště, na samotné historické jádro navazující Denisovy sady a park Studánka a konečně park Špilberk.

Městské parky je možno z hlediska rekreace vnímat jako důležitý a svým způsobem jedinečný prvek každodenní rekreace ve městě.

Obecně závazná vyhláška SMB č.15/2007, o ochraně zeleně v městě Brně definuje pouze plochy zeleně bez další funkční diferenciaci. Pro potřeby využití území v rámci ÚAP je za park považována plocha zeleně, kterou

Průzkumy a rozborů ÚPmB zařadily do ploch Z a zároveň je tato plocha výše zmíněnou vyhláškou definována jako chráněná zeleň.

Stávající plochy parků dle průběžného sledování využití území města Brna

	Plochy stabilizované ha	Podíl na zastavěném území města %
Aktualizace ÚAP 2008	139	1,62 %
Aktualizace ÚAP 2010	138	1,61 %
Aktualizace ÚAP 2012	142	1,65 %
Aktualizace ÚAP 2014	143	1,66 %
Aktualizace ÚAP 2016	144	1,67 %

Zdroj: ÚAP

Bilance ploch parků vůči přítomným obyvatelům města

	m²/obyvatele
Aktualizace ÚAP 2008	2,70
Aktualizace ÚAP 2010	2,65
Aktualizace ÚAP 2012	2,73
Aktualizace ÚAP 2014	2,65
Aktualizace ÚAP 2016	2,66

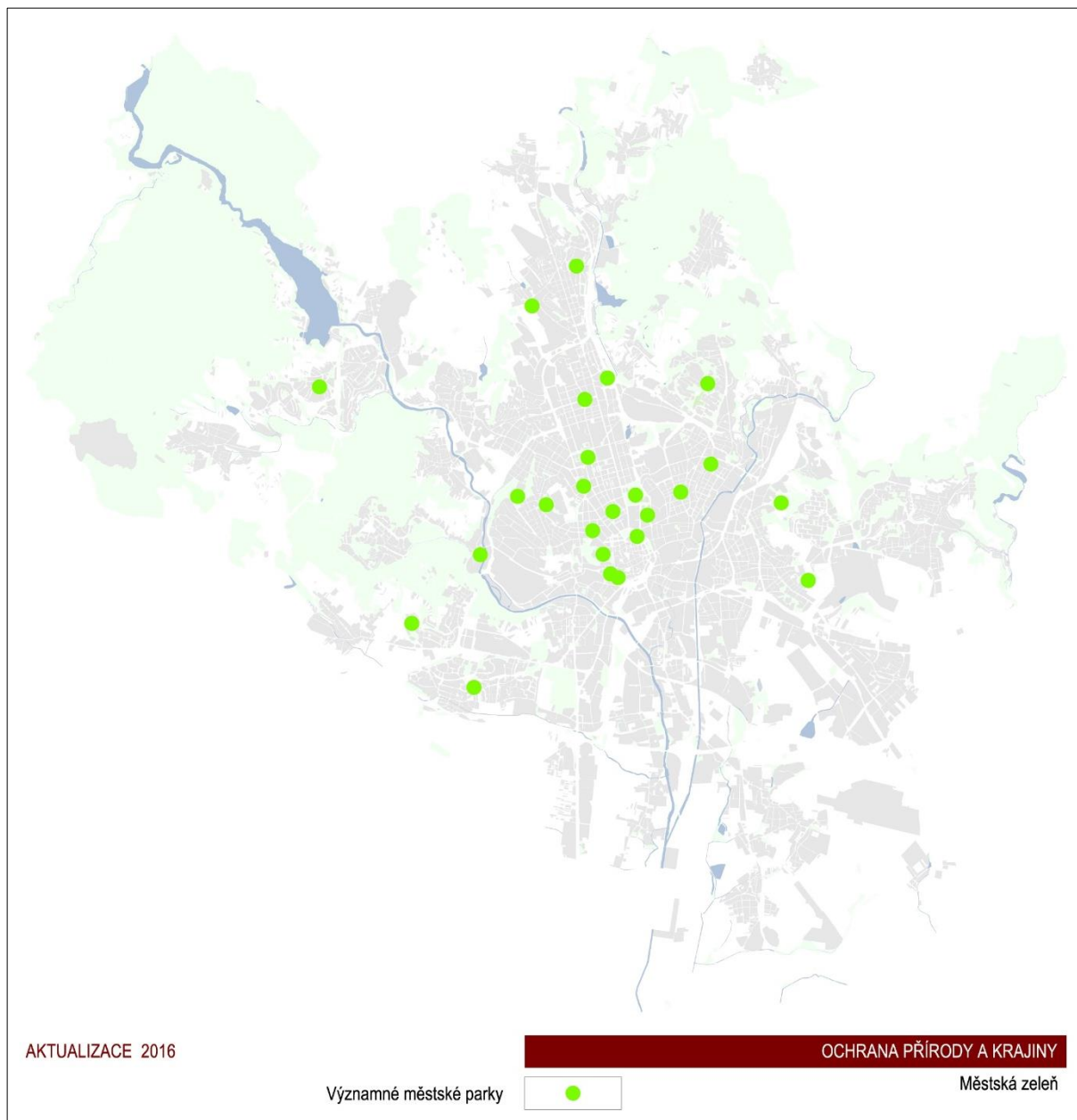
Počet přítomných obyvatel města Brna 2008 – 515 000, 2010 – 520 000, 2012 – 520 000, 2014 – 540 000, 2016 – 540 000

Zdroj: ÚAP

Nad rámec definovaných a vymezených ploch parkové zeleně je možno ve městě Brně definovat kategorii významných parků: celkem 144,2 ha.

- Park Lužánky
- Denisovy sady
- Park Studánka
- Park Koliště
- Park Špilberk
- Tyršův sad
- Kraví hora
- Schreberovy zahrádky
- Björsonův sad
- Park Antropos
- Obilní trh
- Slovanské náměstí
- Náměstí 28. Října
- Wilsonův les
- Božetěchův sad
- Sady národního odboje
- Park Husovice (Park Marie Restituty)
- Řečkovice - Horácké náměstí
- Bystřec - Fleischnerova
- Bohunice – Osová
- Medlánecký park
- Park Pod plachtami
- Rokle na Lesné
- Bílá hora
- Akátka

Významné městské parky

Mimo tuto kategorii významných parků je ve sledovaném období možno zmínit parky lokálního významu Hvězdička v k.ú. Brno – střed, který byl realizován v roce 2014 nebo park Tišnovka v k.ú. Husovice, realizován v r. 2015.

Založená stromořadí

Jedná se o vybrané ulice, v jejichž profilu se aktivně uplatňuje prvek vzrostlé organizované zeleně ve formě alejí. Na území města Brna byly do této kategorie zahrnuty tyto veřejné prostory: ulice Husitská v Králově Poli, třída kapitána Jaroše a ulice Joštova v centru, náměstí Republiky v Husovicích, ulice Vojanova v Židenicích, a ulice Zemědělská v Černých Polích. Stromy zde kromě své hygienické a mikroklimatické funkce působí jako prostorotvorné prvky veřejných prostranství. Uplatněny jsou zde taxony jako platan, lípa, jilm, okrasná třešeň nebo topol.

Založená stromořadí - významné městské prostory

ID	název ulice se stromořadím / taxon	katastrální území	délka aleje (m)	šířka prostranství	počet alejí	schéma – řez uličním profilem
A	Husitská	Královo Pole	135	40	2	
B	Třída Kpt. Jaroše	Černá Pole	490	38	2	
C	Joštova	Město Brno	206	40	4	
D	nám. Republiky	Husovice	130	30	3	
E	Vojanova	Židenice	200	20	2	
F	Zemědělská	Černá Pole	305	23	2	

Zdroj: identifikace (ID) je vázána na Datový model statutárního města Brna

2. Vybrané ukazatele ke sledování

Oblast indikátoru	Sledovaný indikátor (kvantifikace)	Zdroj
Zvláště chráněná území	Velkoplošná zvláště chráněná území	AOPK
	CHKO (počet/ha)	
	Maloplošná zvláště chráněná území	AOPK
	Národní přírodní rezervace (počet/ha)	
	Národní přírodní památka (počet/ha)	
	Přírodní rezervace (počet/ha)	
	Přírodní památka (počet/ha)	
NATURA 2000	Evropsky významné lokality	AOPK
	EVL (počet/ha)	
ÚSES	Realizace prvků ÚSES plocha (ha)	OŽP MMB
	Územní systém ekologické stability	ÚPmB ZÚR JMK
	ÚSES (ha)	
Ostatní ochrana	Přírodní parky (počet/ha)	KÚ JmK
	Významné krajinné prvky registrované (počet/ha)	OŽP MMB
	Lokality výskytu zvláště chráněných druhů živočichů s národním významem (počet/ha)	AOPK
	Přechodně chráněné plochy (počet/ha)	OŽP MMB
	Památné stromy (počet)	AOPK
	Nejvýznamnější plochy zeleně města Brna (počet/ha)	OŽP MMB
Městská zeleň	Stávající plochy parků (ha/%)	ÚAP
	Bilance ploch parků vůči přítomným obyvatelům města (m ² /obyvatele)	

3. SWOT analýza

Silné stránky

- hodnotný krajinný ráz tvořený stykem nivy s vrchovinou, doplněný charakteristickou vedutou návrší Petrova a Špilberku má jedinečnou estetickou hodnotu
- přítomnost velkoplošných přírodně a krajinářsky cenných ploch na území města a v jeho blízkém zázemí (Moravský kras, Podkomorské lesy, Baba aj.) bez významnějších restriktivních vlivů na hospodářský a sociální rozvoj města
- vysoká míra zastoupení významně rekreačně využívaných přírodně a krajinářsky cenných ploch v okrajových partiích území města
- prostupování přírodně a krajinářsky cenných ploch do vnitřního organismu města, s pozitivním vlivem na sociální soudržnost obyvatel i některé stránky ekonomického rozvoje (zejm. služby)
- existence právně závazného vymezení ÚSES jako nástroje pro zvyšování biodiverzity a migrační prostupnosti krajiny
- existence referátu územních systémů ekologické stability odboru životního prostředí Magistrátu města Brna, zaměřeného na zajištění opatření pro vytváření funkčního ÚSES
- částečně v rámci komplexních pozemkových úprav vyřešené vlastnické vztahy k pozemkům ÚSES
- přítomnost kvalitních veřejných parků s dlouhou tradicí
- stávající legislativní ochrana nejvýznamnějších ploch zeleně

Slabé stránky

- nízká míra územní ochrany přírody a krajiny v některých částech území města (např. jihovýchodní sektor) podílející se na jejich méně příznivém životním prostředí a zhoršených podmínkách pro soudržnost obyvatel
- probíhající suburbanizace je provázána negativními dopady individuální dopravy na životní prostředí
- neustálý tlak na změnu využití přírodně hodnotných ploch ve prospěch ploch stavebních snižuje kvalitu městského prostředí
- vysoká míra odpřírodnění některých úseků vodních toků (zejména Svitavy) doprovázená nedostatečným prostorem pro zajištění jejich ekologické funkce
- nejednoznačné vymezení obecně zákonem vyjmenovaných VKP
- přetrvávající nepřipravenost podstatné části území z hlediska vlastnictví pozemků pro realizaci přírodních a krajinných systémů
- nekvalitní a nesystematický proces údržby a dohledu u ploch zeleně, které nejsou zahrnuty mezi významné městské parky
- zastaralé pojetí generelu zeleně ve městě Brně s absencí navazujícího strategického materiálu rozvoje
- hodnotové znevažování krajinného rázu, problematika uplatňování jeho ochrany a nedostatečné nástroje k jeho ochraně

Příležitosti

- kvalitní a rozsáhlé přírodní zázemí města Brna skýtá při zajištění vyváženosti vztahu územních podmínek pro příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj a soudržnost obyvatel významný rekreační potenciál
- usměrňování rozvoje území pomocí propracovaného systému péče o přírodu a krajinu s upřednostněním stimulačních opatření před restriktivními
- koncepční přístup ke krajinotvorným opatřením se zohledněním co nejširšího spektra zájmů
- realizace navržených prvků ÚSES, případně pozemkových úprav – zvýšení ekologické stability krajiny
- možnost revitalizace břehů řeky Svatky, Svitavy – projekt Reuris
- využití brownfields ke vzniku nových zelených ploch
- využití stávajících vnitrobloků k revitalizaci a zkvalitnění pro život místních obyvatel

Ohrožení

- nevyvážená preference úzce ekonomických a lobbistických zájmů před zájmy ochrany přírody a krajiny
- nedostatečná koordinace při zajištění žádoucích krajinných opatření
- složité majetkové poměry bránící provedení potřebných opatření
- vzrůstající kolize dopravní infrastruktury a inženýrských sítí se zelenými liniemi a stromořadími, fragmentace krajiny
- úbytek zeleně na úkor staveb sportovních, rekreačních a stravovacích, které jsou v těchto plochách povoleny